**Työ- ja elinkeinoministeriö** **16.6.2015**
**Työllisyys- ja yrittäjyysosasto**
**Työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth**

**Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemistilaisuus 16.6.2015/Katsaus ajankohtaisiin EU:n työllisyysasioihin**

# 1 Eurooppa 2020 -strategia / työllisyys

Eurooppa 2020 on EU:n kasvu- ja työllisyysstrategia, joka käynnistettiin vuonna 2010. Strategia vastaa talouskriisin aiheuttamiin ongelmiin ja luo puitteet älykkäälle, kestävälle ja osallistavalle talouskasvulle.

Strategiassa on vahvistettu viisi vuoteen 2020 ulottuvaa yleistavoitetta, jotka kohdistuvat 1) työllisyyteen, 2) tutkimukseen ja kehitystoimintaan, 3) ilmastonmuutokseen ja energiaan, 4) koulutukseen sekä 5) syrjäytymisen ehkäisyyn ja köyhyyden vähentämiseen. Jäsenmaat ovat asettaneet EU-tason yleistavoitteita vastaavat kansalliset tavoitteet.

Eurooppa 2020- strategiaan liittyvän Euroopan työllisyysstrategian tavoitteena on uusien ja parempien työpaikkojen luonti EU:ssa. Euroopan työllisyysstrategian puitteissa EU-maat koordinoivat työllisyyspolitiikkojaan ja seuraavat niiden toteuttamista.

Taulukko: Eurooppa 2020 strategiaan sisältyvät yleistavoitteet ja vastaavat Suomen kansalliset tavoitteet (NRP 2015)

| | EU:n yleistavoite | Suomi vuonna 2013 | Suomi vuonna 2020 |
|---|---|---|---|
| **Työllisyysaste (20 – 64 -vuotiaat)** | **75 %** | **73,1%** | **78 %** |
| T%K menot/BKT | 3 % | 3,32 % | tavoitetasona 4 % |
| Ilmasto: | | | |
| -Kasvihuonekaasupäästöt | | | |
| (päästökaupan ulkopuolella) | - 10 % vuoden 2005 tasosta | -13 % | -16 % |
| - uusiutuvan energian osuus | 20 % | 36,8 % | 38 % |
| - energiatehokkuus | | | |
| (energian loppukulutus) | -20 % | 304 TWh | 310 TWh |
| **Koulutus** | | | |
| **- Korkea- asteen tutkinnon** | | | |
| **suorittaneet 30 – 34 -** | **40 %** | **44,3 %** | **42 %** |
| **- Koulupudokkaat** | **10 %** | **9,8 %** | **8 %** |
| **Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävät** | **20 miljoonaa vähemmän** | **928 000** | **770 000** |

*Strategian toimeenpano: EU-ohjausjakso*

Strategian täytäntöönpano ja seuranta toteutuu EU-ohjausjakson puitteissa. Kyseessä on vuosittainen EU-maiden finanssi- ja talouspolitiikan koordinointimenettely. Työllisyyspolitiikan osalta ohjausjakso koostuu seuraavista päävaiheista:

- Komissio julkaisee vuoden vaihteen paikkeilla vuotuisen kasvuselvityksen (AGS, Annual growth survey). Se asettaa seuraavan vuoden painopisteet kasvun ja työllisyyden edistämiseksi.

- Neuvosto hyväksyy komission esityksestä työllisyyssuuntaviivat (osa talouspolitiikan suuntaviivojen kanssa yhdennettyjä suuntaviivoja). Niissä määritellään jäsenmaiden työllisyyspolitiikan yleiset linjaukset EU-tasolla. Suuntaviivat ovat keskipitkän ja pitkän aikavälin politiikkalinjauksia, ja ne on pidetty muuttumattomina vuosina 2010-2015.

- Jäsenmaat laativat huhtikuussa EU:lle kansalliset uudistusohjelmat (NRP, national reform programme)

- Neuvosto hyväksyy kesäkuussa komission esitykset maakohtaisiksi suosituksiksi.

*Työllisyyssuuntaviivat*

Komissio antoi esityksen työllisyyssuuntaviivoiksi maaliskuussa, ja ne hyväksytään TSTK-neuvostossa kesäkuussa. Uudet työllisyyssuuntaviivojen pääasiallinen sisältö on seuraava:

- Suuntaviiva 5 käsittelee työvoiman kysynnän lisäämistä. Jäsenmaiden on helpotettava työpaikkojen luomista, poistettava työntekijöiden palkkaamisen esteitä yrityksiltä, edistettävä yrittäjyyttä sekä tuettava pk-yritysten syntymistä ja kasvua mm. verotuksen ja palkanmuodostuksen keinoilla.

- Suuntaviiva 6 käsittelee työvoiman tarjonnan ja osaamisen parantamista. Jäsenmaiden tulee investoida koulutusjärjestelmiin, lisätä koulutusjärjestelmän tehokkuutta ja vaikuttavuutta sekä parantaa pääsyä aikuiskoulutukseen. Pitkäaikaistyöttömien määrää pitää vähentää kattavilla strategioilla ja kohdennetuilla tukiratkaisuilla ja nuorisotakuu pitää toteuttaa. Jäsenmaiden pitää kehittää oppisopimuskoulutusta ja ammatillista koulutusta ja lisätä mahdollisuuksia muodollisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitun osaamisen tunnustamiseksi. Sukupuolten välinen tasa-arvo sekä laadukkaan päivähoidon ja varhaiskasvatuksen saatavuus tulee varmistaa.

- Suuntaviiva 7 käsittelee työmarkkinoiden toiminnan parantamista ja työmarkkinoiden jakautumisen estämistä. Työlainsäädännön tulee tasapainoisesti tarjota hyvä toimintaympäristö rekrytoinnille ja työsuhdeturvan taso työntekijöille. Laadukkaiden työsuhteiden pitää tarjota taloudellinen ja sosiaalinen turvallisuus, koulutusmahdollisuudet, hyvät työolosuhteet sekä työn ja vapaa-ajan tasapaino. Jäsenmaiden tulee kytkeä kansalliset parlamentit ja työmarkkinajärjestöt uudistusten suunnitteluun ja toimeenpanoon. Jäsenmaiden pitää vahvistaa aktiivista työvoimapolitiikkaa työmarkkinoiden kohtaannon parantamiseksi ja siirtymien tukemiseksi. Sosiaaliturvan tulee aktivoida tehokkaasti ja suojata määräaikaisesti työmarkkinoilta pudonneita. Työntekijöiden liikkuvuutta on lisättävä.

- Suuntaviiva 8 määrittelee tavoitteet oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi, köyhyyden torjumiseksi ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämiseksi. Jäsenmaiden pitää uudistaa sosiaaliturvaa, jotta se ehkäisee tehokkaasti köyhyyttä ja syrjäytymistä, varmistaa riittävän turvan koko elämänkaarella, aktivoi työelämään ja tukee inhimilliseen pääomaan investoimista. Jäsenmaiden tulee varmistaa eläkejärjestelmiensä kestävyys ja eläkkeiden riittävyys tulevaisuudessa. Pitkäaikaishoidon ja terveysjärjestelmien laatua, saatavuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta on parannettava taloudellisesti kestävällä tavalla.

Komission ehdotus on kattava ja tasapainoinen suuntaviivat tarjoavat hyvän pohjan maakohtaisille suosituksille. Myönteistä on, että komissio on ehdotuksessaan painottanut työvoiman kysyntää aiempiin suuntaviivoihin verrattuna. Suomi pitää myös tärkeänä, että osaamisen kehittäminen digitaloudessa, pk-yritysten rooli työpaikkojen luomisessa, työvoiman liikkuvuus sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentaminen työvoimapolitiikan keinoilla ovat suuntaviivoissa vahvasti esillä.

*Maakohtaiset suositukset*

Maakohtaisilla työllisyyssuosituksilla voidaan tukea ja vauhdittaa työllisyyttä lisääviä rakenneuudistuksia jäsenmaissa. Työllisyyssuositusten merkitys on edelleen lisääntynyt talouspolitiikan koordinaation vahvistamisen myötä ja suositusten toimeenpanon maakohtaisen seurannan lisääntyessä EU-tasolla. Maakohtaisten suositusten toimeenpanoa voitaisiin edelleen vahvistaa parantamalla suositusten osuvuutta maakohtaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin sekä lisäämällä vertaispaineen toteutumista EU:ssa.

Komissio julkaisi ehdotuksensa vuoden 2015 maakohtaisiksi suosituksiksi 13.5.2015. Suomen osalta työllisyyteen liittyvät suositukset 2 ja erityisesti 3. Niiden mukaan Suomen tulee vuosina 2015 ja 2016 toteuttaa toimia, joilla Suomi:

1. varmistaa, että liiallinen alijäämä supistuu alle 3 prosentin suhteessa BKT:hen oikea-aikaisesti ja kestävästi [XX] mennessä SEUT-sopimuksen 126 artiklassa määrättyjen velvoitteiden mukaisesti; jatkaa toimia julkisen talouden kestävyysvajeen supistamiseksi ja vahvistaa kasvun edellytyksiä;

2. **hyväksyy sovitun eläkeuudistuksen ja poistaa vähitellen varhaisen työmarkkinoilta poistumisen väyliä;** huolehtii kuntarakennetta ja sosiaali- ja terveyspalveluita koskevien hallinnollisten uudistusten tuloksellisesta suunnittelusta ja toteutuksesta, jotta julkisten palveluiden tarjonnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta voidaan lisätä samalla varmistaen niiden laatu;

3. **parantaa nuorten, ikääntyneiden työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistettävyyttä keskittyen erityisesti työn kannalta merkityksellisen osaamisen kehittämiseen; varmistaa työmarkkinaosapuolia kuullen ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti, että palkkakehitys noudattaa tuottavuuden kehitystä.**

4. toteuttaa toimenpiteitä vähittäiskauppasektorin avaamiseksi toimivalle kilpailulle".

Maakohtaiset suositukset on käsitelty talouspoliittisessa komiteassa ja työllisyyskomiteassa. Suositukset hyväksytään kesäkuussa työllisyys-, sosiaali- terveys- ja kuluttaja-asioiden (TSTK) –neuvostossa, Ecofin-neuvostossa sekä Eurooppa-neuvostossa.

## 2 EU:n nuorisotakuu

EU:n nuorisotakuusuosituksen mukaan jäsenmaiden tulee tarjota jokaiselle alle 25-vuotiaalle laadukas työ-, koulutus-, oppisopimus-, tai harjoittelupaikka 4 kk:n kuluessa opintojen päättämisestä tai työttömyyden alkamisesta.

Nuorten koulutusta ja työllisyyttä edistetään ensisijaisesti jäsenmaiden vastuulle kuuluvilla toimilla, joita EU-tason toimet täydentävät.

Nuorisotakuuseen liittyvä EU:n Nuorisotyöllisyysaloite (YEI, Youth Employment Initiative) täydentää Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta niissä jäsenvaltioissa, joiden alueilla nuorisotyöllisyysaste on yli 25 prosenttia. Suomi ei saa rahoitusta aloitteen kautta. Nuorisotyöllisyysaloite saa rahoitusta 3,2 miljardia euroa ja tämän lisäksi Euroopan sosiaalirahastosta myönnetään vähintään 3,2 miljardia euroa jäsenvaltioille määrärahoina.

Jäsenmaiden tulee kohdentaa nuorten koulutukseen ja työllisyyteen tehokkaalla tavalla kansallisia voimavaroja, rakennerahastojen varoja sekä uudistettuun rahoituskehykseen (2014 – 2020) sisällytettyä nuorten työllisyysaloitteen rahoitusta.

Suomi pitää neuvoston nuorisotakuusuositusta tärkeänä, koska nuorisotyöttömyys on monissa jäsenmaissa hyvin korkealla tasolla. Suomen toteuttama nuorisotakuu vastaa suosituksessa annettuja tavoitteita ja linjauksia. Voimakkaasti kasvaneen nuorisotyöttömyyden takia nuorten työllisyyden tulee olla ensisijainen painopiste EU-tason yhteistyössä työllisyyden ja koulutuksen alueella.

Suosituksen täytäntöönpanoa seurataan EU:n työllisyyskomiteassa, joka raportoi etenemisestä TSTK-neuvostolle.

## 3 EU:n suositus pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseksi

Komission työsuunnitelma vuodelle 23015 sisältää työllisyyttä ja työvoiman osaamista edistävän paketin joka kohdistuu erityisesti nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. Paketti sisältää esityksen neuvoston suositukseksi pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseksi. Neuvoston suositus tulee sisältämään jäsenmaiden toteutusvastuulla olevia toimenpiteitä. Aloitteeseen ei sisälly uutta rahoitusta, mutta komissio haluaa, että ESR-rahoitusta hyödynnetään kohderyhmälle nykyistä paremmin, Komissio tulee myös järjestämään suosituksen toimenpiteiden seurannan vastaavalla tavalla kuin nuorisotakuusuosituksessa.

## 4 Globalisaatiorahastoasetus

Euroopan globalisaatiorahasto (EGR) jatkuu rahoituskehyskaudella 2014 - 2020 monivuotisen rahoituskehyksen ulkopuolella ja sen vuotuinen enimmäismäärä on 150 miljoonaa euroa. EU:n rahoitusosuus on 60 % hankkeiden kokonaiskehyksestä.

Euroopan globalisaatiorahasto on EU:n rahoitusinstrumentti suurissa rakennemuutostilanteissa. Euroopan globalisaatiorahasto tukee globalisaation tai maailmanlaajuisen rahoitus- ja talouskriisin seurauksena työnsä menettäneitä ihmisiä uudelleen koulutuksessa, uudelleensijoittumisessa ja työllistymisessä. Rahastosta myönnetään tukea aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin työttömäksi jääneille työntekijöille mm. työnhakuneuvontaan, työnvälityspalveluihin, ammatinvalinnan ohjaukseen, erilaisiin koulutustoimenpiteisiin, yrittäjyyden edistämistoimiin sekä työnhaku- ja liikkuvuusavustuksiin. Tuki on kertaluonteinen ja käytettävissä kahden vuoden ajan.

Työ- ja elinkeinoministeriö hallintoviranomaisena koordinoi EGR-hakemusten valmistelua komissiolle sekä neuvottelee komission kanssa aina etukäteen kriteerien täyttymisestä.

Suomi on hyödyntänyt rahastoa mm. Nokian ja siihen kytköksissä olevien yritysten irtisanottujen tukitoimissa. Parhaillaan Suomessa toteutetaan EGR-tukitoimia STX Rauman ja Broadcomin irtisanomisten vuoksi sekä valmistellaan uutta EGR-hakemusta laajemmin ohjelmistoalan irtisanomisiin liittyen.